

Využití ICT pro rozvoj klíčových kompetencí

CZ.1.07/1.5.00/34.0448

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0448
Číslo materiálu	ICT- CJ2 – 2/10 Karel Čapek - Matka
Název školy	Střední odborná škola elektrotechnická, Centrum odborné přípravy, Zvolenovská 537, Hluboká nad Vltavou
Autor	Mgr. Alena Kotulová
Tématický celek	Literatura
Ročník	4. ročník SOŠ
Datum tvorby	I. 2013
Anotace	Pracovní list – Karel Čapek – Matka
Metodický pokyn	Lze použít při výuce jako přípravu k ústní maturitní zkoušce z českého jazyka a literatury.
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Jméno :

Třída :

Interpretace literárního díla příprava podle obecné struktury zadání

Karel Čapek

Matka

Vejde Petr a hvízdá.

PETR: A, Toni. Co děláš? *(Jde trochu bezcílně k psacímu stolu a roztočí globus, hvízdaje si malou písničku.)*

TONI: Co?

PETR: Děláš verše?

TONI: Ale kdepak! *(Schovává papír do knihy.)* Co ti na tom záleží?

PETR: Nic. *(Dívá se na Toniho s rukama v kapsách a píská si.)* Tak ukaž!

TONI *(dělá, jako by četl)*: Ale ne. To nic není.

PETR: M! *(Zakrání Toniho za vlasy.)* Tak si to nech, ty – *(Loudá se k psacímu stolu a nacpe si z jednoho džbánu lulku.)* Nevíš, co lepšího dělat, vid'?' *(Otvírá zásuvku.)*

TONI: A co děláš ty?

PETR: Zahálím, Toni. *(Vyndá ze zásuvky zvětšlou knížku a listuje v ní.)* Přímě horečně zahálím. Má doba ještě nepřišla, víš? *(Jde ke stolku se šachovnicí.)* Koukám, tuhle šachovou úlohu tatínek jednou začal luštit a Už ji ani nedohráł. Měl bych ji jednou zkusit. *(Rozestavuje na šachovnici hrst černých a bílých figurek a porovnává jejich posice s knížkou, tiše si hvízdaje.)*

TONI (*váhavě*): Ty, Petře, nevíš něco

PETR (*roztržitě*): Nu?

TONI: O našem Jirkovi.

PETR: Co mám vědět?

TONI: Nedělá on dnes... nějaký rekord?

PETR: Proč myslíš?

TONI: Povídal mi večer: Toni, drž mi zítra palec, já se chci o něco pokusit. Kolem třetí, řekl.

PETR: Kolem třetí? (*Dívá se na hodinky.*) To už hnedle bude. Nám o tom nic neřekl. (*Rozestavuje dál figurky a tiše si hvízdá.*) Asi nechtěl, aby to maminka věděla. Mami se vždycky tak bojí, když Jirka lítá Před ní o tom nemluv, víš? (*Dívá se do knížky a na šachovnici.*) D5. D5. Tatínek si tady poznamenal jako první tah d5; ale to se mi nezdá Tak si myslím, Toni, jak se musel tatínek někdy v těch koloniích nudit. Proto řešil ty šachové úlohy.

TONI: Ty se taky nudíš?

PETR: Děsně. Takové hloupé století tu ještě nebylo. (*Obrátí se.*) Tak nedělej okolky, Toni, a ukaž mi ty verše!

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Určete literární druh a žánr, tvrzení doložte na úryvku:

2. Stručně přibližte obsah díla:

3. Charakterizuj dílo z hlediska jazykového a kompozičního:

4. Vyjádřete hlavní myšlenku díla (námět, téma, motivy):

5. Charakterizuj hlavní postavy:

6. Uveďte podstatné informace ze života autora:

Interpretace uměleckého textu podle obecné struktury zadání - modelové řešení

KAREL ČAPEK

MATKA

1. Určete literární druh a žánr, tvrzení doložte na úryvku:

Z úryvku je patrné, že jde o literární druh založený na ději, který je vystavěn na přímé řeči. Podle členění textu na jednotlivé promluvy a závorkou odlišené scénické poznámky jde o drama, žánrově o tragédii. Je to divadelní hra o třech dějstvích s protifašistickým zaměřením.

2. Stručně přibližte obsah díla:

Děj se odehrává v malém, blíže neurčeném státě, ale také v pokoji manžela. Hlavní postavou je matka, pro kterou je rodina nejvyšší hodnotou. Její manžel zemřel ve válce s koloniemi a tvrdí, že jeho smrt nebyla zbytečná, protože padl jako hrdina. Zemřou také synové Ondra a Jiří. V zemi vypukne občanská válka a dvojčata Kornel a Petr se ocitnou na opačné straně barikád, oba nepřežijí. Nepokoju využije nepřátelská armáda a stát, který je oslaben a nemůže se účinně bránit, napadne. Rozhlas vyzývá všechny muže, aby se zapojili k obraně vlasti. Matka protestuje, zbyl jí jen nejmladší syn Toni, kterého nechce poslat na smrt. Matka vede rozhovor s mrtvými a všichni jsou pro, aby šel Toni do války, tvrdí matce, že situaci nerozumí. Matka však situaci chápe tak, že miluje své dítě a válku považuje za nesmyslnou. Z rozhlasu se ozve, že nepřátelé bombardovali školu v jedné vesnici a mnoho dětí zemřelo. V matce se náhle cosi zlomí, strhne ze stěny pušku, podává ji synovi a řekne: „Jdi!“

3. Charakterizuj dílo z hlediska jazykového a kompozičního:

Používá spisovný jazyk, občas hovorový, zvolací věty, převzaté cizí výrazy, nedokončené výpovědi, dlouhé pasáže, ve kterých matka náruživě líčí svoje pocity. Slovní zásoba charakterizuje jednotlivé postavy. Vidíme zde dvojí pojetí života – kontrast mezi mužským a ženským principem; muži se snaží naplnit cíle přesahující jejich soukromí, zatímco cílem ženy je zachovat život jako nejzákladnější hodnotu (sláva x láska).

4. Vyjádřete hlavní myšlenku díla (námět, téma, motivy):

Hra je nejen varováním, ale i výzvou k boji za svobodu, (např. matčino gesto v závěru). Sám autor mění svůj postoj: vzdává se odmítání násilí a dochází k přesvědčení, že proti zlu je třeba bojovat všemi prostředky.

5. Charakterizuj hlavní postavy:

matka Dolores - citlivá, starostlivá a neoblomná žena, jejímž smyslem života je rodina, o kterou se musí sama postarat, nenávidí válku, která ji připravila o děti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

otec Richard – tělem i duší voják, je mu líto, že tak brzy opustil rodinu, ale považuje za povinnost, aby synové bojovali za vlast.

syn Ondřej – vážný a rozumný lékař, který zahynul v Africe při léčbě žluté zimnice.

syn Jiří – cílevědomý letec, který zemřel při pokusu o rekord ve výškovém létání.

syn Petr - dvojče Kornela, zajímá se o politiku, bojuje na opačné straně než Kornel je zatčen a popraven.

syn Kornel - bojuje proti svému vlastnímu bratru, zahyne v boji.

syn Toni – fyzicky slabý, přecitlivělý, bázlivý, ale vnímavý hoch; ví však, že bránit vlast je jeho povinnost.

6. Uveďte podstatné informace ze života autora:

Byl to prozaik, dramatik, novinář, překladatel. Narodil se v Malých Svatoňovicích v rodině lékaře. Měl dva sourozence Helenu a Josefa (malíř). Dětství prožil v Úpici. Studoval na gymnáziích v Hradci Králové a Brně. Po skončení středoškolských studií se zapsal na Filozofickou fakultu v Praze, studoval také v Berlíně a Paříži. Pracoval jako redaktor Národních listů a Lidových novin. Několik sezón působil jako dramaturg v Divadle na Vinohradech. Byl předsedou československého PEN klubu. V roce 1935 uzavřel sňatek s herečkou Olgou Scheinpflugovou. Byl to humanista, antifašista, pragmatik. Zemřel náhle o Vánocích 1938.

Dílo: dramata: RUR, Ze života hmyzu, Bílá nemoc, Věc Makropulos, romány: Továrna na absolutno, Krakatit, Povídky z jedné kapsy, povídky z druhé kapsy, Válka s mlouky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje:

Seznam literatury a pramenů

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jákékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Použité zdroje:

1. ČAPEK, Karel. *Matka*. Praha: Artur, 2005.
2. SOCHROVÁ, Marie. *Čtenářský deník k Literatuře v kostce*. Dotisk 2. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2001.
3. SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka III. k Literatuře v kostce*. 1. vydání Havlíčkův Brod: Fragment, 2007.